



POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

STANOVISKA

Prověření způsobilosti osoby blízké při svěření do péče

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu
na vydání zákona, kterým se mění zákon
č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,
ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 749),
s právem EU



Informační podklad č. 0749
březen 2020
autor: Marta Krausová

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STANOVISKA
Název: Prověření způsobilosti osoby blízké při svěření do péče	Typ řady: online
Autor: Krausová, M.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=4
Číslo: Stanovisko č. 0749	První vydání řady: říjen 1998
Datum: březen 2020	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Klíčová slova:	Zaměření: stanoviska kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU
Svěřenectví, pěstoun, dítě, péče (o dítě)	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
Oddělení komunikace a vzdělávání	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 749), s právem EU

Úvod:

Cílem návrhu zákona je novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o sociálně-právní ochraně dětí**“) tak, že u osob příbuzných nebo blízkých dítěti při svěřením dítěte do péče těmto osobám (zváno též „příbuzenská pěstounská péče“), bude prováděno stejné odborné posouzení jako u „běžných“ pěstounů.

Různé formy náhradní péče o dítě jsou upraveny v §§ 928 a násl. občanského zákoníku („**OZ**“) ¹ a to včetně svěřením dítěte do péče (svěřenectví) podle § 953 OZ. ² Sociálně právní ochranu dětí, jakož i detailní úpravu pěstounské péče řeší zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Ustanovení § 20 zákona o sociálně právní ochraně dětí upravuje zprostředkování osvojení a pěstounské péče orgány sociálně-právní ochrany dětí, které se zjednodušeně řečeno provádí, pokud o osvojení/svěření dítěte neprojevil zájem někdo z příbuzných dítěte (§ 20 odst. 3 zákona). V rámci zprostředkování se potenciální pěstouni/osvojitelé podrobují odbornému posouzení podle § 27 zákona, jež zahrnuje mimo jiné posouzení charakteristiky jejich osobnosti, psychického a zdravotního stavu, motivace k pěstounství, stability manželského vztahu, jakož i sociálního, etnického, náboženského a kulturního prostředí v rodině, dále též bezúhonnost zájemce, vyjádření jeho dětí (jsou-li ho schopny) aj. Návrh zákona cílí na to, aby se toto posouzení provádělo i pro žadatele o pěstounství (svěření do péče) z řad osob blízkých.

Ačkoli návrh zákona v důvodové zprávě uvádí, že směřuje k zavedení posouzení dle § 27 zákona o sociálně-právní ochraně dětí i pro osvojení, z paragrafového znění návrhu plyne zavedení této povinnosti pouze pro pěstounství (svěření do péče).

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

² K podstatě svěření do péče a jeho rozdílu od pěstounské péče: Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1236 – 1244: „Od přijetí zákona o pěstounské péči (zákon č. [50/1973 Sb.](#) účinný od 1. 6. 1974, zrušený zákonem č. [359/1999 Sb.](#), o sociálně-právní ochraně dětí) obě formy stojí vedle sebe. Jako nadbytečná se může jevit existence těchto podobných forem péče o dítě mimo jeho přirozenou rodinu (jednu dobu existoval i názor svěření odstranit úplně), přesto je třeba trvat na tom, že obě mají v českém právním řádu své místo. Důvodem je zejména vázanost svěření na přirozenou rodinu dítěte a na osoby jemu blízké a známé s tím, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby se tyto osoby ujaly péče o toto dítě, pokud o ně nemohou pečovat jeho rodiče, popřípadě poručník. Je přirozené, že osobami, které se nejčastěji ujímají péče o dítě, jsou jeho prarodiče, z důvodu, že dítě je součástí širší přirozené rodiny. Jelikož jde o blízké příbuzné v přímé linii, mají ze zákona vyživovací povinnost k dítěti. Proto pokud je jim možné výživné stanovit nebo pokud se ujme péče o dítě osoba příbuzná, která nemá k dítěti vyživovací povinnost (teta, starší sourozenec), ale výživné je možné stanovit rodičům nebo prarodičům, tato forma péče má zásadně přednost před pěstounskou péčí (viz komentář k § 957)…”

Stanovisko PI:

Navrhovaná právní úprava se dotýká základních práv zaručených v Listině základních práv a svobod³, Úmluvě o ochraně lidských práv⁴, Listině základních práv EU⁵ a Úmluvě o právech dítěte⁶, zejména co se týče ochrany rodiny, rodičovství a zvláštní ochrany dětí. Ochrana práv dítěte jako jeden z obecných cílů EU je uvedena též v čl. 3 odst. 3 Smlouvy o EU. V tomto kontextu se jeví zejména podstatný čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv EU, který uvádí, že: „*Při všech činnostech týkajících se dětí, ať už uskutečňovaných veřejnými orgány nebo soukromými institucemi, musí být prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte.*“ Stejná zásada je vyjádřena i v Úmluvě o právech dítěte (čl. 3). Co je v nejlepším zájmu dítě se může v jednotlivých případech lišit, avšak platí, že jedním z práv dítěte, jež je třeba zvažovat, je právo na respektování soukromého a rodinného života dítěte (viz čl. 16 Úmluvy o právech dítěte). Z toho vychází i zásada, že je-li to možné, je v zájmu dítěte, aby byl v nejvyšší možné míře zachován kontakt s jeho biologickou rodinou, což reflektuje i přednost svěřenectví před pěstounstvím vyjádřená v OZ (§ 954 odst. 2 OZ)⁷ a v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí. Navrhovaná úprava zavádí detailnější posouzení osoby blízké, jež se chce svěřenectví ujmout. Zůstává však zachována obecná přednost svěřenectví do péče, jakož i to, že v konečném důsledku rozhoduje o péči o dítě soud, který zváží všechny okolnosti, tak aby rozhodl v nejlepším zájmu dítěte.

Závěr:

Navržená úprava je slučitelná s právem EU.

Tento informační podklad je zpracován k uvedenému číslu sněmovního tisku a nereflextuje eventuální pozdější pozměňovací návrhy.

Materiál byl Parlamentním institutem zpracován na základě usnesení organizačního výboru Poslanecké sněmovny č. 168, II. volební období.

³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Vyhlášené ve Sbírce zákonů pod číslem 109/1992 Sb.

⁵ Listina základních práv Evropské unie, 2012 ÚV C 326/02. Dostupná na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>. L

⁶ Vyhlášené ve Sbírce zákonů pod číslem 104/1991 Sb.

⁷ § 954 odst. 2 OZ:

Ujala-li se osobní péče o dítě osoba příbuzná nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost před jinou osobou, ledaže to není v souladu se zájmy dítěte.